

Konspirasjonsteorier i kristne miljøer

Notat i Skaperkrafts prosjekt Sannhet 2.0

Mars 2021

Bjørn Are Davidsen

Innhold

INNLEDNING	2
Norden skiller seg ikke spesielt ut.....	4
Hvorfor sprer noen kristne konspirasjonsteorier?	5
1. Marginale miljøers kritiske holdning til samfunnet	5
2. For lite vilje eller evne til å forholde seg til academia og den offentlige samtalen	6
3. Man vil vekke interesse og kalle til omvendelse	7
4. Man tolker tegn i tiden i lys av endetidsperspektiv	7
5. Oppriktig nød for andre.....	8
6. Ønske om å bygge posisjon som autoritet	8
7. Ønske om å formidle «sunn skepsis»	9
8. Politiske briller - mot «kulturmarxister» og en sosialistisk verdensstat	10
9. Profetier og annen USA-import.....	10
10. Opprettholde interessen	11
Hvordan vite om jeg tror på en konspirasjonsteori?.....	12
Ideologisk uenighet må ikke avfeies som konspirasjonsteorier	14
Er religion en konspirasjonsteori?	15
Konspirasjonstroende og troende kristne.....	16
Hvordan møter vi kristne som tror på konspirasjonsteorier?	17
VEDLEGG: Konspirasjonstro blant kristne i Norge	19

Kristen tro- og konspirasjonstro

Kristne har ikke lettere for å tro på konspirasjonsteorier enn andre, men noen konspirasjonsteorier kan det være lettere for kristne å tro på. Hva er grunnen til det? Hvilke teorier finnes og hvor kommer de fra? Hvordan kan jeg som kristen leder møte konspirasjonstro i min forsamling?

INNLEDNING

Dessverre er det vanskelig å unngå at kritikk av konspirasjonsteorier tas som enten hersketeknikk, som tegn på at man egentlig ikke forstår dem, er med på dem eller ikke har forstått hva Bibelen sier.

Kristne som tror på konspirasjoner, er ofte opptatte av å påvirke. En viktig grunn til dette notatet, er å gi hjelp. Vi ønsker flere kristne stemmer i offentligheten. Nettopp fordi vi trenger å være kritiske og utfordrende, er vi bekymret for tilslutning til konspirasjonsteorier blant kristne. For konspirasjonstro svekker troverdigheten og muligheten til å bidra. I stedet for å fremstå kritisk og utfordrende, mister jeg den kritiske evnen. Jeg melder meg ikke på debatten, jeg melder meg av. I stedet for å hjelpe andre, kan jeg ødelegge for meg selv.

Skaperkraft ønsker å motvirke et trangt meningsrom. Vi vil bidra til en mer åpen offentlig debatt med større rom for ulike meninger. Vi trenger sunn skepsis og ikke føle oss kneblet. Men nettopp fordi sunn skepsis er viktig, bør den også anvendes på kilder og konklusjoner rundt konspirasjonsteorier.

Et bredt rom for ytringsfrihet har bidratt til å forbedre samfunn i generasjoner. Vi trenger kritisk tenkning og opposisjon, men den må testes på kilder, vitenskap og kunnskap. Om vi ikke allerede har det, bør vi alle aktivt oppsøke regelmessig kontakt med noen som ikke deler våre egne syn.

Det fører ikke til noe godt å gå inn i en politisk eller offentlig samtale med en tro på at «de andre», «en elite», prøver å lure «oss» med et ondsinnet spill bak kulissene. Vi kan ikke dele verden mellom på den ene siden politikere og akademia, og på den andre folk flest - eller kristne. Ønsker vi å påvirke, bør si fra på troverdige og etterrettelige måter når vi mener at et politisk eller populært perspektiv er på feil kurs, enten det gjelder økonomi, demokrati, menneskeverd, friheter eller rettigheter.

Sett utenfra har det dessverre vært vanlig å oppfatte konspirasjonsteorier mest som underholdning. Ja, noen er så ville at de lyder som parodier. Likevel tror nok noen på ramme alvor at statsledere er forkledde øgler eller at månelandingen ikke har skjedd.

Det er ingen ukjent selskapslek å konkurrere om hvem som lager den sprøeste teorien.

Men det er noen år siden dette var en grei vinkel. Nettopp fordi konspirasjonstro har ført til frykt, ulykker, dødsfall og drap, må vi møte dem og forstå grunnen til at noen, av og til mange, tror på dem.

Baktepper betyr mye. Sladder om Erna oppfattes annerledes i AUF enn i Unge Høyre. På samme måte som man i Midtøsten har lettere for å tro på jødiske konspirasjoner, og nyateister og newagere på en kirkelig sammensvergelse, kan noen kristne tro at vaksiner er en bløff for å putte mikrochippene i oss. De er dyrets merke i en stor plan fra den dype staten.

For noen blir det en farsott å ta rollen som den som avslører og sier fra. Det gir eller styrker egen posisjon. Man fremstår som en autoritet det er verdt å støtte og følge. Man har funnet forklaringen på hvorfor det er så vanskelig å stå frem som *ekte* kristen. Avkristningen følger Arbeiderpartiets plan fra over hundre år siden. Også biskopene og KrF forfører oss. Dess sterkere det hevdes at dette ikke er en konspirasjon, jo klarere er det for noen at den finnes.

Det varierer hvor sterkt noen faktisk tror – fullt og helt – på konspirasjonsteorier. For mange handler mye om å stille spørsmål. Det gjelder å være våken. Man synes ikke alle offisielle sannheter henger på greip. Man føler en plikt til å peke på det som skurrer. Eller som man tror skurrer. For man bygger oftere på intuisjon enn kildekritiske analyser. Det er forskjell på å tenke selv og dele fra YouTube eller podcast. Å så mistro skaper sjelden tro - eller årvåkenhet.

Noen konspirasjonsteorier *avvises* av kristne, som at [romerne diktet opp Jesus for å kue jødene](#) eller at en hemmelig orden har skjult at Jesus og Maria Magdalena fikk barn, slik det hevdes i *Da Vinci-koden*, basert på [kultklassikeren Hellig Blod, Hellig Gral](#). Andre teorier kan *også* kristne tro på (som at president Kennedy ble drept i regi av CIA). Dette notatet fokuserer først og fremst på de som *stort sett kun støttes av kristne*, eller på kristne varianter av klassiske teorier.

Konspirasjonsteorier er både en trussel mot det norske tillitssamfunnet og kan føre til personlige tragedier. Det kan gi angst, ødelegge økonomi og helse, i verste fall ende i selvmord og drap. Dermed er det viktig og oppløftende at ledere for pinsebevegelsen i Norden i februar 2021 [går så klart ut mot konspirasjonsteoriene om Covid-19 og vaksiner](#):

«Deler av det pinsekarismatiske kirkelandskapet må ta selvkritikk på bruken av profetier og konspirasjonsteorier. Det var ingen profetiske stemmer som forutså at viruset skulle komme. Derfor bør de profetene som nå bruker mye energi på å skremme mennesker med konsekvensene av viruset og advarsler mot å motta

vaksine, være mer forsiktige. Kirken og verden trenger profetiske røster, men ikke «Youtube-profeter» som ikke står ansvarlig overfor noen».

Det er all grunn til å ta avstand når noen bruker en livstruende pandemi til å fremme egen sak og forsterke angst, polarisering og mistillit.

Slik Bob og Gretchen Passantino og andre viste i USA i *Cornerstone* på 1990-tallet, er det ingen nødvendig motsetning mellom misjon og kritisk tenkning om konspirasjonsteorier.ⁱ Tvert imot kan det styrke kristnes troverdighet å vise at man forstår hva som fremmer konspiratorisk tenkning så godt at man kjenner igjen mekanismene og teoriene når man møter dem. Dette står i den gode bibelske tradisjonen om å prøve - *granske* - alt og holde fast på det gode (1. Tess 5,21).

Notatet er ikke skrevet for å henge ut bestemte grupper. Noen navn er nevnt, men hvem og hvilke miljøer som tror på hva kan veksle. Det som deles på Facebook i 2021, trenger ikke å gjelde i 2022. Samtidig er det klare tendenser over tid, spesielt i marginale eller mer ytterliggående miljøer. Selv om få støtter disse direkte, kan noen av tankene finne gjenklang hos flere.

Norden skiller seg ikke spesielt ut

Det er lett å tro at Nordens historisk sett heterogene samfunn og lave konfliktnivå er et unntak, med færre eller andre konspirasjonsteorier. Ja, selvsagt er det nasjonale tilpasninger, men forskning viser at vi skiller oss mindre ut enn man skulle tro.ⁱⁱ Norge har hatt konspirasjonsteorier i generasjoner og de fleste som har funnet støtte blant kristne har vært importerte, særlig fra USA og Øst-Europa.

Sovjets sammenbrudd og den store arbeidsinnvandringen til Norge fra Øst-Europa, styrket båndene mellom flere kristne miljøer i Norge og disse landene. Noen fant hverandre også i felles mistillit til staten, samtidig som kontakten synes å ha økt frykten for norske myndigheter, spesielt barnevernet.

Det viktigste er likevel at konspirasjonsteorier er et klikk unna på Facebook og YouTube. Innhold fra slike steder kommer fort opp i forkynnelse eller i marginale miljøer som tror de styrker sin posisjon ved mistillit til offisielle forklaringer. Ja, hører de ikke på oss når vi forteller at Jesus er frelser, er det ikke rart de heller ikke lytter når vi avslører fakta om covid-19-vaksiner, Bill Gates og så videre.

Hvorfor sprer noen kristne konspirasjonsteorier?

Dessverre finnes lite systematisk forskning på hvordan kristne begynner å tro på konspirasjoner. Notatet bygger dermed dels på forskning, men enda mer på mange års samtaler og diskusjoner med tilhengere av ulike teorier, gjennomgang av blogger, bøker og facebookprofiler. Gjennom dette danner det seg et bilde av hvordan og hvorfor noen kristne kan spre konspirasjonsteorier.

Samtidig er lite nye fenomener. En rekke av teoriene finnes ikke kun i kristne sammenhenger. Men skal man spre noe blant kristne, må man gi det riktige klær og språk. Selv når konspirasjonsteoriene er like, veksler det fra miljø til miljø hvilke fiendebilder og frykt man henter næring fra.

Følgende oversikt tar ikke med alle forbehold og fotnoter, men antyder mekanismer som hver for seg eller mer samlet, er katalysatorer for konspirasjonstro. Hvor mye hvert enkelt punkt betyr vil variere - også over tid.

I tillegg kommer personlighet og psykologi, uavhengig av livssyn. Noe kan også knyttes til reflekser som er blitt dyd av nødvendighet, i land med svake eller undertrykkende styre og stort behov for å beskytte mine egne. Noe av dette finner vi også i Norge, og ikke bare importert via nettet.

1. Marginale miljøers kritiske holdning til samfunnet

Noen kristne miljøer opplever seg på siden av storsamfunnet. Utenforskapet forsterkes av hvordan de kan omtales i media, bestselgere og TV-serier. Man står på flere områder for verdier og synspunkter som latterliggjøres eller stigmatiseres, enten det handler om tro eller politikk. Møter man lite aksept for sine meninger, eller lite forståelse for at det er lov å mene noe annet enn flertallet, blir man lettere skeptisk til etablerte oppfatninger, forventninger og forklaringer.

I marginale miljøer er det et dilemma for ledelsen hvordan de kan rettferdiggjøre overfor medlemmene at selv om troen og teologien åpenbart er rett, er det nesten ingen andre som tror på det. Fristelsen til å gripe til teorier om konspirasjoner er stor. Det er nærliggende å søke etter meningsfeller og alternativ kunnskap.

Dette kan bli en ond sirkel. Man får flere forhold andre reagerer på. Man undrer seg over at man møter bare enda mer kritikk. Da er konspirasjoner en nærliggende forklaring å gripe til - enten på flere områder, eller en stor og overgripende som tar opp i seg flere. Verden og vitenskapen er styrt av ateister, kulturmarxister og en makt bak den synlige makten, en dyp stat.

I noen kristne miljøer er det dermed høyere andel som både tror på konspirasjonsteorier og fronter ytterliggående barnevernskritikk, vaksine- og klimaskepsis. Man opplever at slike forhold henger logisk sammen eller forsterker

hverandre. Man mistror alt som smaker av "verdens ånd" og «politisk korrekthet» og vil leve det man ser som et våkent kristenliv.

På en måte får dette en positiv effekt. Man får en vilje og evne til å stå opp.

Samtidig utvikles en algoritme. I stedet for å få sunn evne til å skjelne klint fra hvete, kan jeg miste min kritiske sans. Terskelen for hva jeg aksepterer blir lavere, selv for påstander som ikke har noe med hverandre å gjøre. Tror jeg at myndighetene lurer meg på ett område, er det lettere å tro at de lurer meg på andre. Tror jeg, som i den kjente QAnon-bevegelsen, at eliten driver pizzarestauranter som skalkeskjul for pedofili, er det lettere å tro at de også har laget vaksiner mot covid-19 for å skade oss. Motsatt kan troen på en stor vaksinekonspirasjon føre til at QAnon høres tilforlatelig ut.

I marginale miljøer er terskelen enda lavere, siden man sjelden treffer dem som er utenfor. Samtidig handler ikke bare dette kun om å være med i et miljø, men om hvor mange jeg møter og snakker med i *andre* miljøer. Dermed kan jeg stå i fare for å bli marginalisert om jeg isolerer meg og står utenfor et bredt fellesskap.

2. For lite vilje eller evne til å forholde seg til akademia og den offentlige samtalen

Kristne som kommer til kort, eller ser at andre kristne kommer til kort i en offentlig debatt, leter etter en forklaring. Noen forstår at man uten relevant fagbakgrunn eller trening i diskusjoner, fort fremstår som mindre oppegående. Man motiveres til å skjerpe seg og få mer kunnskap for bedre å kunne formidle egne synspunkter og forstå dem som er uenige.

For andre er det ikke nærliggende å utvikle seg og søke mer kunnskap. I stedet tenker man at jeg ikke slipper til, fordi debatten er rigget. De andre er forblindet og stenger ute alle som ikke mener det samme som «den sekulære eliten». De fremmer ateisme og kjemper for at religion skal bort fra det offentlige rom. Tror jeg at forskere og politikere har en agenda, øker mistilliten til offisiell kunnskap.

En kristen bestselger fra de seneste årene er ikke i tvil: «Da er veien til Gulag ikke langt borte. Da vil det kunne bli forbudt å fremme et kristent verdensbilde». ⁱⁱⁱ

En slik frykt fører dessverre ikke til noe godt. Kan det at jeg kommer til kort handle mer om at jeg er dårlig på argumenter enn at andre er gode på konspirasjoner? Samtidig kan ikke alle bli professorer. Det er ingen løsning å kreve doktorgrad for å ta en debatt. Det er ikke alltid det hjelper heller, hvis jeg mangler tillit til at andre mener det godt eller kan ha gode argumenter.

For å lære, trenger vi å lytte. Hva er det som faktisk sies? Hvordan bør jeg møte dette, hvis det er ærlig og oppriktig ment?

3. Man vil vekke interesse og kalle til omvendelse

Forkynnere ønsker gjerne å fremstå som relevante. Det er lang tradisjon for å ta utgangspunkt i det dagsaktuelle, fra drukkenskap til jordskjelv og pandemier. For jesuitten [Augustin Barruel](#) var det nærliggende under sitt eksil i London fra den franske revolusjonen, å hevde at [Illuminatus-ordenen](#) sto bak denne.^{iv} I dag ser noen det som like nærliggende å fremme konspirasjonsteorier for å vise at kristne må være på vakt, er eller vil bli forfulgte, eller at vi lever i de siste tider. Som i neste punkt brukes Antikrist som apologetikk.

4. Man tolker tegn i tiden i lys av endetidsperspektiv

Noen kristne grupper har et sterkt engasjement rundt endetiden. Det gir mening og styrker troen å høre om profetier som går i oppfyllelse. Det er spennende å se om nyhetene danner et mønster. Men endetidsfokus kan også skape frykt, både hos en selv eller ved at det gjør andre engstelige.

Frykten er spesielt knyttet til troen på at det skal etableres et rike som skal få makt over hele jorden, og der kristne skal bli forfulgt. Siden Antikrist skal ta makten med løgn og vold, må vi regne med at myndighetene lyver stadig mer.

Dermed gjelder det å være på vakt mot skjult samarbeid internasjonalt. Hva foregår i kulissene i EU eller FN, når politikere og milliardærer møtes? Man frykter lover og regler som innebærer mindre frihet og mer tvang, eller teknologi som kan bety Dyrets merke på hånden eller i pannen. Noen tolker innskrenkninger av vår frihet og nedstenginger under Covid-19-pandemien i lys av dette.

I stedet for å vektlegge Bibelens ord om at verden ligger i det onde og at vi trenger frelse og bør strebe mot det gode, settes fokuset på at vi styres av en ond makt. Så fylt av løgn og ondskap at det gjennomsyrrer hele samfunnet, men aller mest de som trekker i trådene bak kulissene.

Tror man at mye man hører utenfor sin kristne sammenheng er bedrag og løgn, er det lett å forstå at man er redd for å bli fanget av løgneren. Man er på vakt overfor alt nytt fra staten, FN og store internasjonale bedrifter, fra vaksiner til 5G. Mistenksomhet og spekulasjoner florerer. I stedet for sunn skepsis til YouTube-predikanter, får man en usunn skepsis til norske myndigheter. Bak Covid-19-vaksiner ligger ikke noe mindre enn en plan om å ta livet av oss.

Valget myndighetene gjør nå kommer fra New world order, FNs agens 2030. Nå begynner vi og se konsekvensene av det. Befolkningen skal ned til 3,5 millioner .

v

Dermed har man ingen illusjon om at ting er slik media og skolen fremstiller det. Nei, Bibelen viser at det foregår en stor konspirasjon. Media er sovemedisin og forklarer hvorfor kristne er så likegyldige. Det er ingen grunn til å lytte til kristne ledere som bare følger tidsånden og verden.

Tilsvarende finner vi også en sekulær apokalyptikk som ser for seg at vi er på vei mot en diktatorisk verdensstat. Slik [Michael Barkun](#) beskrev i 2001, blandes «improvisert dommedagsforkynnelse» i mange slags religiøse og sekulære miljøer stadig mer med utenforpåkstander om alt fra den forsvunne byen Atlantis til alternativmedisin.^{vi}

5. Oppriktig nød for andre

Konspirasjonsteorier kan også forsterkes av oppriktig omtanke for venner og familie, et sterkt ønske om at de skal få del i kristen tro og reddes ut av den onde tiden vi lever i. Opplever man tross de beste intensjoner at man ikke når frem eller - enda verre - opplever at venner og familie tar sterkere avstand, ser man etter forklaringer. Kan det skyldes annet enn at de er fanget i et nettverk av løgner de ikke klarer å gjennomskue og med forgreninger høyt opp i samfunnet – eller dypt bak?

For noen styrkes engasjementet av kritikken. Får jeg ikke gjennomslag hos venner og familie, er det enda viktigere å si fra i kommentarfeltene. Det er jo der misjonsmarken er nå!

6. Ønske om å bygge posisjon som autoritet

Konspirasjonsteorier kan også fremmes når noen ønsker å få eller forsterke en posisjon som åndelig autoritet, som den som har sett lyset og kan peke på sammenhenger. Lengter man etter retning og svar, ønsker å være oppdatert og ikke la seg bedra, opplever man det som klokt å følge slike predikanter og profiler på blogger, YouTube og Facebook.

Mye skjer ved å så mistro og mistenkeliggjøre statsledere og andre med stor innflytelse. Leser man David Aukes åpne profil på Facebook, kan man legge sammen to og to når han forteller at en tidligere «leder i who i fn:For en ny verdensorden», altså (selv om ortografien gjør budskapet litt vanskelig å forstå) en verden uten individualisme, lojalitet til familien, patriotisme og religion, og at «Erna+Jonas ELSKER fn»:^{vii}

Tidl. leder i who i fn:For en ny verdensorden:1.Fjern individualisme2.Lojalitet til fam.3.Patriotisme og rel. Erna+Jonas ELSKER fn

Ikke uventet kommer kritikk i kommentarfeltet under slike utspill når dette skjer på en åpen vegg. Siden innvendinger og spørsmål svekker posisjonen som autoritet, blir kritikere fort blokkert.

7. Ønske om å formidle «sunn skepsis»

Noen ganger hevdes det at man bare formidler sunn skepsis til etablerte sannheter, og at det er viktig å tenke selv, enten det gjelder vaksiner eller vitenskap. Overraskende ofte viser det seg imidlertid at man ikke har «tenkt selv», men hentet stoff fra personer og steder som generelt sår mistillit til myndigheter eller direkte sprer konspirasjonsteorier.

Og her kan det ene følge av det andre. Vaksineskepsis kan ha legitime begrunnelser, men det er vanskelig å se at den ikke bygger på eller over tid vil føre til overdreven mistro til legemiddelselskaper («Big Pharma») og myndigheter. I Norge har vi sett en slik mistro i noen kristne miljøer siden 1990-tallet, uten at den synes å være påvirket av den faktiske kvaliteten på vaksinene.

Begrunnelsene kan variere, fra ønsket om «autonomi» og «fritt vaksinevalg», til at vaksiner er hasteutviklet, for dårlig testede, basert på aborterte fostre og/eller har skjulte bivirkninger.^{viii}

Det hjelper lite å peke på at dette kan være fortegnert, selektivt, upresist og overdrevent, eller at kristen etikk handler om nestekjærlighet, slik at det er viktig å vaksinere seg, spesielt under pandemier.

Kritiserer man argumentene, er det ikke uvanlig med en respons som er nær eller godt over grensen til konspirasjonsteorier. Noen lenker til sider med oversikter over bivirkninger – uten sunn skepsis til hvem som står bak disse sidene. Andre nedtoner alvoret i covid-19 («koronahysteriet») eller ser som påskudd for å teste hvor mye vi aksepterer av frihetsberøvelser, eller for å sprøyte chipper i oss, for å skade og overvåke oss.^{ix}

Ofte er det som fremstilles som «sunn skepsis», ganske så selektivt. Man hevder at andre tror blindt på myndighetene, men tror selv like blindt på en YouTube-film eller en blogg. Man viser til memer og mistenkeliggjøring fremfor relevant dokumentasjon, grundige undersøkelser og argumentasjon.

8. Politiske briller - mot «kulturmarxister» og en sosialistisk verdensstat

Noe fremmes også av politisk frykt, noen ganger legitim. Konspirasjonsteorier finnes også på den radikale venstresiden av politikken, men de fleste i kristne miljøer retter seg mot venstresiden.

I et slikt perspektiv blir velmente politiske initiativer stemplet som skjult marxisme eller forløpere til større konspirasjoner og en ny verdensorden. Verdensbankens ønske om *omstart* etter pandemien, [The Great Reset](#), et tett internasjonalt samarbeid for å redde miljøet og økonomien, er svært mistenkelig. I likhet med FNs «2030-agenda» med bærekraftsmålene.

Og, ja, det er selvsagt viktig å diskutere politikk, økonomi og ideologi. Men dess mer man oppfatter initiativ som konspirasjonsteorier, jo mindre mulighet og motivasjon har man for å delta i seriøs debatt om dem. Dess mer man ønsker å avsløre dem som konspirasjoner, jo svakere står den politiske kritikken.

Motivet er ofte godt. Man ønsker et fritt samfunn. Man reagerer når friheter og rettigheter settes til side ved lover og forskrifter begrunnet i kriser som covid-19. Vil vi noen gang få våre friheter og rettigheter tilbake? Man minner oss på Eidsvollsmennene og krigsheltene. Hva hadde Max Manus gjort i dag? Rettferdiggjør virkelig viruset og pandemien at demokratiet forvitres?

Hvem skor seg på å skape eller påstå kriser? For noen er «Follow the money» et avgjørende argument.

9. Profetier og annen USA-import

Norge er ikke USA, men vi lever i samme verden. Noen kristne synes å kjenne seg igjen i amerikanske problemstillinger, selv om det i Norge er relativt liten støtte til Trump. En del kristne miljøer er klart overrepresenterte blant Trumps tilhengere, men først og fremst finner vi støtten på ytre høyre og i konspirasjonsmiljøer, uavhengig av religion.

Noe handler om politikk som i forrige punkt, men mye forsterkes hvis man også ser dette som en åndskamp, et stykke på vei støttet av profetier som at Trump skal sitte i 8 år. Slike deles også i Norge. Få innser at de har tatt feil når de ikke går i oppfyllelse. I stedet for selvkritikk eller økt samfunnstillit, forsterker de troen på en mektig konspirasjon, enda mektigere enn man har trodd. Angivelig profetiske stemmer mister ikke innflytelse. Falske profetier tas ikke som tegn på falske profeter.

Flere mekanismer bidrar. Profetene har overbevisende tonefall. Innholdet rører strenger av håp og angst, tro og politiske fobier. Man er på den gode siden i kampen.

Man investerer prestisje og autoritet. Svikter profetiene, blir de omtolket eller bortforklart, og det kommer stadig nye.

Og de har kommet i mange tiår. For profetier om Trump er verken det første eller siste hentet fra USA. Som oversikten lenger ned viser er dette langt fra det første som har krysset havet til Norge.

10. Opprettholde interessen

Har man etablert seg som en som kan tolke tidens tegn, knytte Bibelen sammen med aktuelle hendelser og avdekke konspirasjoner, er det viktig med stadig nye hint og informasjon som kan bekrefte tidligere teorier eller avdekke nye. Det er ikke alltid man har så mye nytt, men man kan spøke og overdrive på måter man antar følgere forstår, eller legge frem talende informasjon uten synlige forsøk på å forstå sammenheng eller logikk:

Et tall som er fremsatt er at hele 99,7% kommer igjennom covid UTEN vaksine, så hvilke krefter jobber for at ALLE skal ta den?

Drivet etter å *finne* noe nytt, eller *finne på* noe nytt for ikke å miste publikum og posisjon, bidrar til ytterligere mistro og mistenkeliggjøring av myndigheter og offisielle forklaringer.

Hvordan vite om jeg tror på en konspirasjonsteori?

Vi overstrømmes av påstander og meninger. Dette handler ikke bare om hvilken bruktbil jeg bør kjøpe, men om politikk og samfunn, helse og vitenskap. Noe av det vi hører er fra personer i sterk opposisjon til konvensjonell eller offisiell kunnskap. Dette kalles iblant for *stigmatisert kunnskap*, og blir følgelig karakterisert negativt som ikke bare feil eller partisk, men som helt misvisende, oppspinn, bedrageri, juks, ødeleggende, fordummende og så videre.^{xi}

En slik «kunnskap» aksepteres lettere i mindre, ofte marginale og til dels lukkede miljøer. Noe av denne kunnskapen hevder man at myndigheter og universiteter egentlig vet er sann, men at den undertrykkes fordi den avslører for mye eller vil skape panikk om sannheten lekker ut. Dermed vil man med nødvendighet møte motstand fra myndigheter eller eksperter når man forteller sannheten.

Men hvordan kan jeg vite at noe ikke er en ekte konspirasjon? For det høres jo ganske sant ut, og jeg har det fra kilder jeg stoler på!

Imidlertid kommer kilder i mange farger og fasonger. Noe er ikke sant, bare fordi det er skrevet på en nettside. Stoler man på en kilde, er det ofte mer fordi man liker konklusjonen, enn fordi man har undersøkt *hva slags* kilde det er, *hvilken sammenheng* den står i eller *argumentasjonen* særlig nøye.

Derfor er det nyttig for oss alle å ta et steg til siden. Hva slags meninger støtter jeg? Hvilke nettsider leser jeg? Bygger de på eller leder de til konspirasjonsteorier? Får jeg stor sympati for protester mot offisielle forklaringer? Hvorfor?

Ikke minst er det nyttig å se om det er alternativer til alternativene. Finnes seriøs kritikk av denne opposisjonelle «stigmatiserte kunnskapen»?

Det er ikke alltid lett å avsløre eller argumentere mot alternativ kunnskap. Mye virker besnærende. Kristne skal jo forfølges i de siste tider, så latterliggjøring og kritikk viser at Bibelen har rett. Dette er hverdagspsykologi. Har jeg først begynt å tro på et mønster, faller brikkene på plass og bekrefter hverandre.

Derfor er det så viktig å være oppmerksom på faresignalene. De kan handle både om adferd og meninger. Selv om ingen av delene nødvendigvis betyr at du tror på store konspirasjoner, er det viktig å stille gode spørsmål. Er det tendenser i måten jeg søker informasjon på eller noe av det jeg er rimelig sikker på, som gjør at jeg lettere kan ta noen steg i retning av konspirasjonstro?

Tendens	Ja?	Tendensen er et faresignal om du samtidig
Deler fra kilder som ellers sprer konspirasjonsteorier		<ul style="list-style-type: none"> • Blokkerer de som er uenige • Kun har Facebookvenner som støtter dine meninger
Foretrekker «alternative» podcaster og YouTube-kanaler		<ul style="list-style-type: none"> • Elsker tonen og tankene og ser sjelden etter innvendinger • Tror all kritikk av myndigheter og fagmiljøer = sunn skepsis
Kritisk til covid-19-vaksiner		<ul style="list-style-type: none"> • Nedtoner antall dødsfall eller senvirkninger av viruset • Sprer påstander uten støtte hos relevante eksperter
Avviser at munnbind beskytter mot covid-19		<ul style="list-style-type: none"> • Tror farene ved covid-19 er sterkt overdrevne • Tror myndighetene varig vil ta bort friheter og rettigheter
Sterkt kritisk til FNs 2030-agenda		<ul style="list-style-type: none"> • Tror norske politikere støtter dette for å få internasjonale posisjoner
Ser The Great Reset som en stor trussel		<ul style="list-style-type: none"> • Tror Covid-19 er laget for å gjøre det lettere å innføre en ny verdensorden
Tror covid-19 misbrukes for å ta fra oss friheter		<ul style="list-style-type: none"> • Kaller regjeringen for landssvikere eller tilsvarende • Mener myndigheter og milliardærer ønsker dette
Avviser menneskeskapt global oppvarming		<ul style="list-style-type: none"> • Tror at NASA og andre bevisst forfalsker data for å lure oss
Svært kritisk til norsk barnevern		<ul style="list-style-type: none"> • Tror at barnevernet ikke bare er inkompetent eller ufølsomt, men har en større plan
Avviser evolusjonsteorien («makroevolusjon») totalt		<ul style="list-style-type: none"> • Tror universiteter og vitenskap ønsker at alle blir ateister

Antagelig tror du ikke på en konspirasjonsteori om du står for en eller to av disse. Men har du noen av faresignalene i høyre kolonne eller krysser av for tre eller flere tendenser, bør du vurdere om du for alle praktiske formål kan være konspirasjonstroende.

Ideologisk uenighet må ikke avfeies som konspirasjonsteorier

Dessverre fristes noen til å tro at uenighet om eller motstand mot samfunnets offisielle eller ledende narrativ viser at din meningsmotstander er konspirasjonsteoretiker. Det er uheldig for en offentlig samtale om man ikke klarer å skille konspirasjonsteorier fra ideologisk uenighet.

Det fører til polariseringer om skepsis til konkrete klimatiltak (som at de er fordyre eller for lite effektive eller griper for sterkt inn i individets frihet) blir tatt til inntekt for at man er skeptisk til menneskeskapt global oppvarming.

Jeg vokste opp i en tid der jeg stadig hørte noen snakke om det skumle «høyresiden» planla, eller hva som kunne bli besluttet på bakrommet når noen «snakket sammen» i kretsen rundt Arbeiderpartiet.

Ideologisk uenighet kan påvirkes av svært ladete fremstillinger, noen ganger på grensen til konspirasjonsteorier. Ikke minst hvis noen hevder at de ikke tror på konspirasjonsteorier, for så å legge til et «men» og presentere noe som er vanskelig ikke å ta som nettopp en slik teori.

Nettopp fordi ingen liker å bli stemplet som konspirasjonsteoretiker, er det knapt noen som vil akseptere å være det, selv om man avviser at covid-19 er en pandemi, eller mener at munnbind ikke beskytter mot smitte, men inngår i den borgerlige regjeringens plan om en marxistisk verdensstat der covid-19-vaksiner er noe man for all del må unngå.

Som vi innledet med å si, trenger demokratiet åpen debatt, alternative synspunkter og stort rom for kritiske spørsmål.

Er religion en konspirasjonsteori?

Redaktøren av forskning.no [gikk i Aftenposten 8. februar 2021](#) langt i retning av å hevde at religion er lik konspirasjonstro. Bak en slik vinkel kan det ligge en tanke om at alle slags planer er en konspirasjon, eller at de er like fordi begge – angivelig - tros på uten bevis. Mens konspirasjonsteorier i realiteten først og fremst handler om *sammensvergelses*, mellom to eller flere – og tilhengerne så avgjort mener å bygge på bevis eller i det minste klare indisier.

Det vanskelig å finne forskere som støtter en slik likhet. I stedet for å se dem som like, ser man at de kan ha noen felles underliggende faktorer. Man ser ikke religion som en «konspirasjonsteori», men konspirasjonsteorier som en «religion». Konspirasjonstro har likhetstrekk med psykologiske og sosiologiske mekanismer som kan skape oppslutning om religiøse bevegelser.

Det er ingen tvil om at mange grupper ønsker å fremme sine egne interesser, og noen ganger legger planer. Men de som står bak dette er begrensede mennesker. De har ikke full oversikt. De har ikke all verdens ressurser. De er ikke syndfrie. De krangler og avslører seg selv. De gjør feil. Historien er full av konspirasjoner som mislykkes - og konspirasjonsteorier som viser seg å være feil.

Siden ordet «religion» og ordet «konspirasjonsteori» handler om ganske brede felt, er det mulig å finne overlapp. Men det betyr ikke at disse har mer likhet enn at noen slutter seg til et fellesskap av likesinnede, og får noe man i litt vid betydning kan kalle tro, trosfeller, doktriner og fellesskap. Begge dekker grunnleggende behov for tilhørighet og mening og å stå på den gode siden.

Religion er ikke identisk med å tro på en hemmelig plan. Det er heller ikke slik at et ønske om å spre et budskap = «misjon» = «religion». I så fall er «politikk» = «religion» = «tro på en konspirasjon».

At det kan finnes *likhetstrekk*, betyr ikke at noe er *identisk*. Vi kan peke på mye som har kvasireligiøse trekk, fra supporterklubber til dyrkelse av popidoler. Men forskjellene er vel så store som likhetene, ikke minst i hva det kan føre til.

Et ikke uvanlig trekk ved konspirasjonstro er at de skaper mistro, frykt og håpløshet. Man melder seg ut av samfunnet i avmakt. Mens en sunn kristen tro kan motivere langt mer til aktiv deltagelse i samfunnslivet, fra ideelle organisasjoner til politikk.

Skal du utrette noe godt i verden, anbefaler vi deg ikke å satse på konspirasjonsteorier.

Konspirasjonstroende og troende kristne

De færreste som støtter konspirasjonsteorier, bygger på omfattende analyser. De er sjelden store teoretikere. Mange har også lettere for å tro på alternativmedisin og paranormale fenomener, eller healing og helbredelsespredikanter.

Kanskje er det riktigere å snakke om *konspirasjonstroende*. Forskning viser at de som tror på konspirasjoner er mindre tilbøyelige til å tenke analytisk.^{xii} Mye synes å henge sammen med mønstergjenkjennelse. Iveren er stor etter å finne punkter på arket og trekke linjer. Magefølelse betyr mer enn mastergrad. Troen på konspirasjoner blir ikke mindre om man kommer til kort i akademiske samtaler, fordømmes, latterliggjøres eller ikke slipper til med det man ser som opplagt sanne etiske, politiske eller vitenskapelige alternativer.

Vi har alle behov for tilhørighet og livsmestring. Vi vil bety noe. Mange kjenner seg hjelpeløse i en kald og kaotisk verden - ikke minst under en pandemi. Behovet er stort for å finne en mening. I noen grupper er det viktig å få bekreftet at Bibelen taler til oss i dag – om de siste tider. Man leter etter sammenhenger og meningsfeller. Man ønsker å forstå. Det gir en god følelse å se lyset, avsløre de onde og være på den gode siden. Man får anerkjennelse og fremstår som autoritet.

Dessverre virker dette oftere mot sin hensikt. I stedet for å styrke tilliten til kristne, øker det mistilliten. Nå er det selvsagt ikke offentlig anerkjennelse kristne bør strebe mest etter. Men motstand beviser ikke at man er på rett kurs. Kritikkk bør ikke avvises bare fordi den er negativ.

Tror man at verden «snart går under på grunn av planlagt ondskap, kan det gjøre deg mer deprimert og mer mistenksom overfor andre».^{xiii}

Vi ser alle verden gjennom en virkelighetsforståelse. Konspirasjonsteorier er en del av dette. De bidrar til sinte innlegg og lettvinde konklusjoner. Meningsmotstandere avvises som gale.

Dess mer ulike verdensbilder, dess vanskeligere med konstruktive samtaler. Man lytter mindre til motargumenter og bestrider normal bevisføring. Samtidig oppstår nye «kultiske» miljøer, ofte på tvers av livssyn. Man forenes av opposisjonen til autoriteter. Forestillinger beveger seg på kryss og tvers. Selv ateistiske konspirasjonsteoretikere kan vise til det «katolske» *Lifesitenews*, når noe støtter deres egne forestillinger. Tilsvarende kan kristne vise til ikke-religiøse nettsteder når det passer med en endetidsforestilling.

Man plukker og mikser fra et koldtbord av konspirasjonsteorier og tilknyttede forestillinger, og lager sitt eget fra dette, i en eneste stor røre eller *bricolage*.

Hvordan møter vi kristne som tror på konspirasjonsteorier?

Det er aldri enkelt å få noen til å endre syn. Mye handler om å gi bedre forklaringer eller peke på avgjørende svakheter i bestemte konspirasjonsteorier. Å avsløre én konspirasjonsteori er et skritt på veien mot å bekjempe mange. Forstår jeg hva slags tenkning og psykologi som ligger bak akkurat denne teorien, er det lettere å gjennomskue andre.

Jeg har dessverre ikke stor tro på å få mange til å slutte å tro på konspirasjonsteorier, enten de er kristne eller ikke. Men kan vi redusere antallet som begynner å tro på dem, er det en start. For dette er ikke enkelt. Dess lettere en konspirasjonsteori er å tro, jo vanskeligere kan det være å slutte å tro på den. Vi er alle tilbøyelige til å tro på påstander som bekrefter våre politiske eller religiøse standpunkter - og reagere negativt om noen kaller dem konspirasjonsteorier.

Men det kan hjelpe å rekke opp hånden, sette lys på teoriene, tenne motild, se på historien og forsøke å danne noen nye mønstre.

- For det første bør vi alle *ransake oss selv*. Er det noen faresignaler? Senker noe av det jeg tror på terskelen for konspirasjonstro, som f.eks. i oversikten på side 13? Det betyr ikke at det dermed må være feil, men det kan være grunn til å være på vakt for hva jeg ellers kan komme til å tro.
- Videre bør kristne forsamlinger *forebygge* konspirasjonstro ved god undervisning om dette.
 - Noen teorier skyldes lav kunnskap - enten den handler om samfunn, teknologi, politikk eller historie. Derfor er det viktig å belyse konspirasjonsteorier også i kristne skoler og menigheter.
- Vi som på ulike måter er *forkynnere*, bør vurdere om noe vi legger frem, eller måten vi gjør det på, kan skape grobunn for konspirasjonsteorier. Ønsker jeg dette? Er det andre måter å forkynne på, som i langt mindre grad nører opp under konspirasjonstro?
- *Gode samtaler* er viktige, uansett hvilket miljø jeg er i eller snakker med. Skal jeg motvirke konspirasjonsteorier, hjelper det å forstå hva som ligger bak av mistillit, memer, psykologi, motivasjon og/eller verdensbilde.
 - Det er avgjørende å *snakke om effekter av utenforskap* som kan oppleves i marginale grupper. Opplever man å bli fortiet, karikert eller angrepet i media og kommentarfelt for meninger om alt fra Israel til Pride, er det lett å unnskyldes seg med en konspirasjon knyttet til en åndskamp.
- Konspirasjonsteorier henger sammen med graden av tillit i samfunn. Derfor er det viktig å styrke åpenhet og demokrati – også ved å slippe flere stemmer til, selv om det ikke er på alle talerstoler.

- Kristne fra land med lav tillit til myndigheter har vanskelig for å tenke annerledes når de kommer til Norge. Stor mistenksomhet er motvirkes best ved å bygge tillit, både fra offentlige instanser og kristne menigheter. Dette er krevende, tar tid og må ikke undervurderes.
- Siden det er lett å tro påstander som bekrefter mine politiske eller religiøse standpunkter, må jeg være skeptisk når noe synes å bekrefte dette, enten det er om «venstresiden», «globalister» eller «ateister», eller om «høyresiden», «vaksinemotstandere» eller «Trump-tilhengere».
- Mye handler om *motgift* eller *vaksine*, om å få generell skepsis til slike teorier og mentaliteten bak, ved å forstå psykologien, se hvor besnærende teoriene er og hvor enkle de er å konstruere.

I dette kan det også være nyttig å se på oversikten i vedlegget. Sovjet, strekkoder og Y2K var svært sentrale i konspirasjonsteorier for noen tiår siden, men er forståelig nok ikke like nærliggende skremmebilder i dag. Det betyr ikke at vi bør undervurdere trusler mot fred, personvern eller teknologi vi er avhengige av, men at vi bør hjelpe hverandre til å ta et steg til siden - selv når vi synes det opplagt foreligger en konspirasjon.

Det finnes dessverre ingen garantert oppskrift. Men skal vi motvirke konspirasjonstro blant kristne, må vi bruke tid på å forstå og snakke om dem - og mentaliteten bak.

VEDLEGG: Konspirasjonstro blant kristne i Norge

Det er verken mulig eller veldig interessant å gi en fullstendig liste over konspirasjonsteorier og konspiratoriske påstander som kristne har støttet.^{xiv} Den følgende oversikten bør likevel gi et bredt bilde av både vanlige påstander og de man kan finne i marginale kristne grupper eller hos mer frittstående aktivister og predikanter.

Som vi ser, gjentas eller videreutvikles teorier og påstander med nye trekk eller begrunnelser. Noe henger sammen med historieløshet eller mangel på interesse for selv nær forhistorie. Man er dermed for lite kjent med hvor mange av dagens forestillinger som er modernisering av feilslåtte eller utdaterte varianter, inkludert vekten på profetier som viser seg å være falske.

Når?	Hva?	Kommentar
1814	<p>Jesuitter og andre munkeordener vil gjøre oss katolske!</p> <p>Dette var en sentral forestilling i den dansk-norske stat etter reformasjonen og lå bak et fortsatt innreiseforbud i Grunnloven.</p>	Katolske ordener ønsket gjerne at Norge ble katolsk, men det var lite realisme i dette i 1814.
1920-1930-tallet	<p>Jødernes komplott vises i Sions Vises protokoller!</p> <p>Blant de sentrale i å spre protokollene i Norge var den kristne forkynneren Albert Hiorth (1876-1949) og antroposofen Marta Steinsvik (1877-1950). Hiorth skrev allerede i 1920 om den engelske utgaven, i <i>En bibelstudents kommentar til «The Jewish Peril»</i>. Han så teksten først og fremst som bevis for en djevelsk sammensvergelse som viste seg i bolsjevismen, finanskretser, spiritisme og teosofi, og ikke minst som noe <i>jesuittisk</i>.^{xv}</p> <p>Marta Steinsvik var aktivist og ildsjel med bred fagbakgrunn. Hun var første kvinne som studerte på Menighetsfakultet og som prekte i Den norske kirke. Steinsvik hevdet i Aftenposten i 1925 at første verdenskrig og alle revolusjoner siden 1848 kom av en jødisk konspirasjon som i jakten på verdensherredømme også styrer økonomien og pressen. Det antyder dessverre mye om manglende bevissthet om konspirasjonsteorier at de som i 2005 hedret henne med en gate i Søndre Nordstrand i</p>	Den norske utgaven i 1922 utløste en rekke tekster og foredrag som skapte eller bekreftet antisemittiske forestillinger. Steinsvik forsvares likevel i noen kretser med at hun ikke var raseideolog, kun en systemkritiker som mente «jødisk pengemakt» truet vår frihet, på samme måte som «reformasjonens befrielsesverk ville undergraves av jesuittene».

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>Oslo, ikke hadde satt seg inn i denne siden ved hennes virksomhet.</p>	
1925-1956	<p>Jesuittene og katolikkene vil ødelegge Norge! Debatten om jesuittene skulle få slippe inn i Norge blusset opp på 1920 og 50-tallet. Mange kristne var igjen farget av Hiorth og Steinsvik.^{xvi} Sistnevntes artikkelserie i <i>Aftenposten</i> i 1925 het betegnende nok «Jøder og jesuitter»: «Slipp ikke jesuitterordenen og den jødiske storkapitalen inn i landet. Det ville være nasjonalt selvmord».^{xvii} I <i>St. Peters Himmelnøkler</i> roser hun Hiorth for «de mange beviser han i aarenes løp har gitt på sin uegennyttige interesse for protestantismens sak».^{xviii} Blant andre som fryktet fremtiden om jesuittene slapp inn, var MF-professorer som Ole Hallesby og og teologen Olav Valen-Sendstad som bl.a. skrev <i>Åpent brev til Norges storting 1954: vil stortinget gi jesuitt-fascismen sin moralske anerkjennelse?</i> At Marta Steinsviks antikatolisisme fortsatt rører seg i randsoner, ser vi av Verdidebatt.no (også her) så sent som i 2010.</p>	<p>I Stortingets diskusjon om Jesuittparagrafen i 1956 viste Høyres Sverre Bernhard Nybø (sokneprest og MF-utdannet) til Steinsvik, mens KrFs Erling Wikborg lente seg mot samme anti-jesuittske argumentasjon og det den hevdet var forkastelig i deres moralteologi.</p>
1972-1994	<p>EEC/EF/EU er Dyret i Åpenbaringen Troen på at noen planlegger å danne en verdensstat, har vært sentral i mange konspirasjonsteorier. Tanken om at EU og «Roma-traktaten» rydder veien for Antikrist, har versert lenge blant kristne i Norge. Dette gjorde at NRKs debattprogram Antenne Ti tok det opp i januar 1992. Deltakere var tidligere Dagen-redaktør Arthur Berg, pinsehøvdningene Thoralf Gilbrandt og Hans Svartdahl, KrFs Solveig Sollie, biskop Per Lønning og pater Kjell Aril Pollestad. Gilbrant hadde allerede i 1972 skrevet at en «organisasjon med fullt utbygget byråkrati vil stå ferdig for Antikristen når han trenger det. Dette synes å gjelde både i EF-regi og i FN-regi. Eric Lindblom opplyser at en finansekspert innenfor FN har utarbeidet forslag til et nytt finanssystem med internasjonal valuta. Hensikten er å skape internasjonal kontroll over finansverdenen. Hans forslag går utpå at dette nye myntsystem skal få et kodex-nummer 666. Gjennom et datasystem skal så</p>	<p>Siden reformasjonen har protestanter koblet Roma og Antikrist. T.B. Barrat som brakte pinsebevegelsen til Norge omtalte dermed Mussolinis politikk som hva «Rom» gjør. Selv om Barratt i 1935 klart kritiserer Hitler for behandlingen av jødene og nazismens opprusting og lefling med det hedenske, er Roma i fokus: «Jeg sier ikke at Mussolini er Antikrist, men er han det ikke, så danner han muligens en skygge som går foran mannen».^{xxii}</p>

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>hvert enkelt menneske i verden registreres». ^{xxix} Gilbrant skrev tjue år senere en omfattende oppfølger, <i>EU i POLITIKK og i PROFETI. Romerrikets gjenreisning og Antikristens rike</i>.^{xx} En rekke taler og bøker har fremmet dette i tiårene etter.^{xxi}</p>	
1984	<p>Strekkodene i varehandelen er 666-systemet Ved siden av tanken om EU-konspirasjonen, er kanskje Mary Stewart Relfes <i>Når dine penger blir verdiløse</i>, den viktigste inspirasjonen til dagens konspirasjonstro blant kristne. Denne bestselgeren fra 1984 argumenterer for en nært forestående verdensstat som presser på oss strekkoder med 666 som sentralt element på varer, og i mange andre sammenhenger. Påstandene begrunnes i gamle og nye profetier, bibelvers og løsrevne sitater fra taler og artikler om teknologi og politikk.</p>	
1984	<p>Det kontantløse samfunn er en konspirasjon på veien mot «En-verdens-regjeringen»! Relfe hevdet at all handel «i nær fremtid bli utført med et nummer, et navn, eller et identifikasjonsmerke i hånden eller pannen». ^{xxiii} I et forspill vil «en løs føderasjon av sosialiststater» kreve et nummer i pannen eller hånden for at den enkelte «får utdelt sin dagsrasjon» (ett brød eller en liter hvete). ^{xxiv}</p>	
1984	<p>Fiberkabler er dødelige våpen og overvåker deg! Relfes påstander fikk stort gjennomslag i noen kristne grupper, selv om de bygget på tendensiøse tolkninger og mange misforståelser om ny teknologi. ^{xxv}</p> <ul style="list-style-type: none"> • Myndighetene ser deg: «Få mennesker vet at denne vesle optiske fiberen er et to-veis lysrør; i fjernsynsenden vil den ikke bare bringe sendingen inn i ditt hjem, men det er en liten <i>knappenålstor, fiskeøyelinse i kablen som kan se deg. De besøker deg i stua, uten at du er klar over det</i>». ^{xxvi} • Fiberkabler er laservåpen: Det ble godkjent «et kabelfjernsynsprogram som 	

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>blant annet fikk løsbikkjer til å forsvinne! Fjerningen (smeltingen) av løsbikkjer bekymrer meg ikke; men den samme teknikk kunne sørge for forsvinning av senile, funksjonshemmede, de eldre; likt 2. verdenskrig da Hitler «renset» Tyskland ved hjelp av langt mindre sofistikerte metoder: Dødshjelp og massegraver».^{xxvii}</p>	
1990	<p>Den mest ekstreme kristne konspirasjonstroende de seneste tiårene er den angivelig katolske Alfred Olsen med bakgrunn fra det høyreekstreme Nasjonal Ungdomsfylking. Det sier mye at han ble ekskludert fra dette i 1974 for heleri av AG-3-geværer og ammunisjon. Olsen la lite imellom da han etablerte partiet «Folkets motstandsbevegelse - det kristne alternativet» rundt 1990:</p> <p>«Guds og menneskers sataniske fiender, representert ved marxistisk statskapitalisme, liberalkapitalisme og rasistisk sionisme i samarbeid med den internasjonale frimurerorden har infiltrert Kirken i den hensikt å ødelegge vår kristne sivilisasjon og erstatte den med den materialistiske livsfilosofi og mammonisme.»</p> <p>Det hører med at Olsen i august 1992 sendte ut «dødslistene over tretten politikere og kristenledere i Sverige og Norge, samt Salman Rushdie».^{xxviii}</p> <p>Olsens svært ytterliggående nettside er fortsatt oppe, men i et ubehjelpelig format og ikke oppdatert på mange år.</p>	
1990-1992	<p>Sions vises protokoller avslører en stor konspirasjon</p> <p>Vårt Land avdekket 14. april 1992 at predikanten Viggo Wilhelmsen lenge hadde brukt skriftet i hans seminarer mot New Age, frimureri og EF. I dette inngikk et oppgjør med losjer og «falske jøder», mennesker «med jødisk opphav som ikke er opptatt av Gud og sitt land, men av pengebegjær».</p> <p>Wilhelmsen hadde oppfattet skriftet som «i stor grad pålitelig»</p> <p>Forhåpentligvis avslørte dette mer historieløshet enn antisemittisme blant norske predikanter.^{xxix}</p>	

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>Like fullt dukker dokumentet stadig opp i svært ulike kristne sammenhenger. Den ytterliggående Alfred Olsen publiserte i 1992 B'Nai B'Rith – Sionismens planer for overtagelse av verdensherredømmet, som er en forsiktig språklig oppdatering av den nazistiske norske utgaven fra 1944. Protokollene ligger i dag ute på nitten språk på hans nettside.</p> <p>Rundt 2007 ble verket anbefalt av kreasjonisten Ken Hovind i sendinger på Visjon Norge, selv om han mente ordet «jøder» var for å villedde oss fra dem det virkelig handlet om, den internasjonale finanseliten. Kanskje fikk han også sympati med skriftet siden det hevder at darwinisme (i likhet med «marxisme og Nietzscheisme») er del av konspirasjonen.</p> <p>Antikatolikken Stig Bergmann utga i 2003 på nytt den første norske utgaven, <i>Den Nye verdenskeiser</i> fra 1920, samt bl.a. Steinsviks <i>St. Petershimmelnøkler</i>. Han står for det som kalles British-israelism, at det ekte Israel er dagens vestlige, hvite protestantiske demokratier. De som kaller seg jøder har narret oss og er i virkeligheten «satans synagoge».</p>	
1991	<p>Det er en stor satanistkonspirasjon i Norge!</p> <p>Denne teorien skiller seg ut ved at den fikk gjennomslag i seriøse media. Basert på historier fra USA og England på 80-tallet delte også aviser fra Dagbladet til Vårt Land fortellinger om satanisters rituelle overgrep og ofringer av mennesker.</p> <p>Særlig kristne knyttet rusmisbruk, kirkebranner og drap til en slik sammensvergelse, ikke minst fordi en gjerningsmann som Varg Vikernes på denne tiden erklærte seg som satanist. Også den sentrale kompetanseinstansen i Norge på vold og misbruk hevdet i 2002 at «flere undersøkelser» viste «at grove overgrep forekommer i seremonier i satanistiske miljøer».</p> <p>Påstander om åsteder der barn ble drept og begravd ble grundig etterforsket av Scotland Yard, FBI og andre i USA, uten å finne spor. Noen amerikanske evangelikale gjorde en forbilledlig jobb med å avsløre løgn og hysteri bak dette.^{xxx}</p>	<p><i>Vårt Land</i> kom på 90-tallet med klar kritikk av forskere som avviste at det fantes noe belegg for en så omfattende konspirasjonsteori.</p> <p>Dette satt så fast at Dagen så sent som i 2003 kritiserte forskeren Asbjørn Dyrendal for å undervurdere farene: «Det eksisterte nok enkelte fantasifulle konspirasjonsteoriene på den tiden. Det skal vi gi Dyrendal rett i. Men å dermed avfeie hele satanist-problemet, mener vi blir alt for enkelt».</p>

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>Selv om de heller ikke i Afrika har støtte i forskning eller rettsvesen, har slike påstander ført til lynchinger i flere områder. Forskning ser klare likheter med moralpanikken bak hekseforestillinger i Europa på 15-1600-tallet.</p>	
1993	<p>Pavemakten vil ta over verden!</p> <p>I 1993 ble pamfletten <i>En stormakt av dimensjoner forsøker nå å erobre verden</i> lagt i mange norske postkasser for å advare mot Den katolske kirken i forbindelse med pave Johannes Paul IIs besøk.</p> <p>Bak dette stod den ytterliggående adventisten Abel Struksnes med familiebedriften «Kristen Informasjonstjeneste» som i årene etter har spredd en serie konspirasjonsteorier om <i>Den nye verdensorden</i> som han hevder ikke minst katolske krefter står bak.^{xxxii}</p>	
1993	<p>Bilderbergergruppen ønsker et kollektivt globalt lovverk!</p> <p>Denne møteplassen for verdensledere var ifølge mange konspirasjonstroende som Abel Struksnes i «Se opp for makteliten & den globale union» sentral bak planen om en ny verdensordning: «Et stort og omfattende rollespill er altså igang, og aktørene er mange. Det er viktig for oss å forstå dette rollespillet, så vi ikke blir lurt. Når vi oppdager at Bill Clinton, Gro H. Brundtland, Karl Bildt, Ruud Lubbers, David Oddson, m.fl. er med i denne Bilderbergergruppen, da forstår vi bedre hvorfor de arbeider for Europeisk enhet og et kollektivt globalt lovverk».</p>	
1993	<p>Den Trilaterale Kommissjon vil sentralisere verdensøkonomien</p> <p>En annen av disse globalistiske truslene Struksnes så på 90-tallet, var <i>Den Trilaterale Kommissjon</i>, en allianse mellom USA, Japan og Europa fra 1973, for «å bringe sammen de smarteste folkene i verden, for å løse framtidens problemer». De ønsker en verdensomspennende økonomisk makt «overordnet de politiske regjeringene til enkeltnasjonene som er involvert. Som ledere og skapere av dette systemet vil de styre hele verden.»</p>	<p>Det er en sterk tendens til at små og store internasjonale samarbeidsorganer mistenkeliggjøres eller ses som direkte uttrykk for planleggingen på veien mot en antikristen verdensstat.</p>

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>Det ønskes ved dette å «bane vei for en kollektiv, global styring. Det er denne pressmodellen vi ser idag gjennom det internasjonale lovverket».</p>	
1998	<p>Vaksiner skal skade og kontrollere oss! Moderne vaksinemotstand kom til Norge sent på 1990-tallet, først i fremst i alternativmiljøet. I starten handlet vaksineskepsisen mest om frykten for at MMR-vaksinen (mot meslinger, kuma og røde hunder) ga barn autisme. I noen kristne grupper bekreftet dette at vi ikke må la oss lure av myndigheter styrt av Verdens helseorganisasjon (WHO) og legemiddelindustrien. For vaksiner inngår i en hemmelig plan fra en maktelite. Noen kristne har også koblet vaksiner til mikrochiper som skal brukes til å overvåke oss, som del av endetidens totalitære samfunn. Slike påstander kommer tilbake i stadig nye varianter, også fra det konspiratorisk anlagte katolske nettstedet Lifesitenews, selv om Den katolske kirken ikke støtter den type teologi som ligger bak mye endetidsforkynnelse.^{xxxii}</p>	<p>Bagrunnen var Andrew Wakefields forfalskning i 1998 av forskning som angivelig viste at MMR-vaksinen ga barn autisme. Han ble fratatt legelisensen, men jukset skapte eller forsterket en frykt for vaksiner. I noen områder har dermed for få vaksinert seg, noe som har ført til meslingeutbrudd og dødsfall.</p>
1998	<p>Y2K vil ødelegge verdens datamaskiner og skape endetiden Y2K-frykten («Year 2000») ble tolket av flere kristne som en «tilfeldig» eller planlagt krise som ville føre til at Antikrist ble mottatt som redningsmann.^{xxxiii} I utgangspunktet var det imidlertid først og fremst en sekulær apokalyptikk knyttet til troen på at datasystemer ville slutte å fungere 1. januar år 2000. Siden så mye programvare var basert på to-sifrede årstall, ville de gå i surr når de ikke kunne skille mellom år 1900 og 2000. Dermed ville alt fra atomreaktorer til passasjerfly ødelegges, fra strømforsyning til sykehus. Man gjorde en betydelig innsats for å rette opp systemene, særlig i vesten. Siden svært få systemer fikk problemer noe sted, kom en ny konspirasjonsteori: <i>Frykten</i> for Y2K-trusselen var en konspirasjon for å få vesten til å bruke mye penger og røpe hemmelige datasystemer.</p>	

Når?	Hva?	Kommentar
2002	<p>Myndighetene planlegger å gi oss mikrochiper under huden!</p> <p>Påstanden var først en forbrukerbekymring i USA og tok av etter en bok i 2001 om personvernetrusler ved RFID-teknologi (RadioFrekvensIDentifikasjon) - <i>Spychips: How Major Corporations and Government Plan to Track Your Every Move with RFID</i> av Katherine Albrecht og Liz McIntyre. Året etter ble en bearbejdet versjon en kristen bestselger, <i>The Sychips Threat: Why Christians Should Resist RFID and Electronic Surveillance</i>.</p> <p>Bekymringen kom også i sekulære media i Norge. ^{xxxiv} Blant noen kristne var den et tydelig tegn på endetidskonspirasjonen.</p> <p>En reportasje i Fedrelandsvennen viser at dommedagsdebatter skapte et enormt engasjement på fvn.no i 2006, med nærmere 400 innlegg på to uker. For dette handler om «dyrets merke (666) som det står om i Johannes åpenbaring. Ifølge Bibelen kan man verken kjøpe eller selge uten det. Merket vil bli plassert på hånden eller i panna.</p> <p>- I dag finnes det microchip-er som blir lagt under huden på folk. Og i USA vil alle amerikanere få et digitalt identifikasjonskort der du blir identifisert gjennom fingeravtrykk eller øyet, sier Briggs».</p> <p>At Microchip er dyrets merke fremmes også av det «spirituelle» nettstedet <i>Nyhetspeilet</i> som lenge var en fanebærer i norsk konspirasjonskultur.</p>	<p>Vekten på slike konspirasjonsteorier skyldes den klassiske troen på at hvis man kan vise at Bibelens endetidstegn ser ut til å gå i oppfyllelse, vil mange også tro på resten av Bibelen. Kobles dette til frykt for fremtiden, forsterkes et eksistensielt behov for å ta standpunkt slik at de kan bli frelst.</p>
2005	<p>Politikere og EU-byråkrater ønsker å snikislamiserer Europa!</p> <p>Eurabia-konspirasjonen bygger på den jødiske forfatteren Bat Ye'ors påstander om at EU og araberlandene i skjul har avtalt en sterk muslimsk innvandring for å motarbeide Israel og gjøre Europa til en islamsk koloni.</p>	
2005	<p>Norske pass er en plan for å kontrollere oss!</p> <p>Ett av endetidstegnene (nederst i punkt 11 om <i>Det pengeløse samfunn</i>) på bibelfellsskapet.net er fikk følgende nyhet i 2005:</p>	

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>«Alle norske pass utstedt fra og med 3. oktober 2005 (bortsett fra nødpass) inneholder biometri og kan leses elektronisk. Slike pass blir omtalt som e-pass. Personaliasiden i e-passet inneholder en elektronisk brikke hvor det er lagret et digitalt ansiktsfoto av passinnehaveren. I tillegg inneholder brikken personopplysningene som fremgår av personaliasiden. For pass utstedt fra og med 6.april 2010 lagres også fingeravtrykk for alle over 12 år. Informasjonen i brikken vil på en enda sikrere måte knytte passet til den som eier det, slik at det vil bli vanskeligere å bruke stjalne pass ved grensekontroller.»</p>	
2006	<p>Makteliten vil redusere verdens befolkning til 500 millioner!</p> <p>Den tidligere journalisten Per-Aslak Ertresvågs hevdet i <i>SOV mitt lille Norge</i> at «makteliten» ønsker å redusere verdens befolkning til 500 millioner. Bak dette står hemmelige krefter med onde hensikter, ikke minst <i>Illuminatus</i>, som har planlagt 1. og 2. verdenskrig, samt kommunismen og Nazi-Tyskland, på veien mot et globalt diktatur uten normer og nasjoner.</p> <p>Å ta livet av mange nok kreves bruk av chemtrails («kondensstriper» sprøytet fra fly), laboratorieskapte virus og vaksiner som bare gjøre oss mer mottagelige for sykdommer.</p> <p>Dette støttes også av Georgia Guidestones, et storslagent monument fra 1979 med ti råd eller retningslinjer og der det første er «Hold menneskeheten under 500 millioner i evig balanse med naturen».</p> <p>Som så mange gamle påstander, deles denne fortsatt på nett av kristne i 2021.</p>	<p>Målet med Georgia Guidestones var å bygge opp verden etter atomkrigen mange fryktet. For å være sikre på at råd ble bevart og lagt merke til, var det viktig med et sted som var mest mulig synlig og trygt. Siden katastrofen ville redusere folketallet drastisk, pekte tallet ikke på hvor mange man skulle drepe, men om <i>befolkningsøkningen</i> man mente jorden tålte.</p>
2008	<p>Tredje verdenskrig er begynt i skjul!</p> <p>Lisboa-traktaten fra 2008 viser at medlemsstatene i EU «styres etter subsidiaritetsprinsippet, en katolsk modell». At EU-lover overstyrer nasjonale, er ifølge Abel Struksnes «en stille okkupasjon som kommer til å få store konsekvenser. Vi kommer bare til å se</p>	

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>virkingen av den beslutningen som har blitt gjort om kort tid.»</p> <p>Resultatet er at «Folket - blir som slaver under dette lovverket. De er okkupert eller bundet! Friheten er i fare!»</p> <p>Bakgrunnen er en stor konspirasjon: «Den katolske Kirke har alltid ønsket å gjenvinne den makten som den hadde i Middelalderen». Kirken klarte dette ved å grunnlegge EU og arbeider videre «gjennom sine agenter bl.a. gjennom den EUROPEISKE UNION og den ekumeniske bevegelsen.»</p>	
2010	<p>Vi er på full fart inn i et elektronisk nummersystem, i stedet for fysiske penger!</p> <p>Bibelfelleskapet.net forklarer at det har vært mange forløpere til systemet Bibelen beskriver: «På 80-tallet kom de berømte strekkodene på alle slags varer. Samtidig kom også dette med å bruke kort istedet for fysiske penger. Gradvis har vi i løpet av de siste 25-30 år utviklet oss videre mot det pengeløse samfunn». Nå ser vi endelig hvordan profetien oppfylles ved teknologien utviklet de senere årene.</p>	<p>En av de vanligste gjengangerne. Den generelle frykten for «det pengeløse samfunn» har stadig nye vrier på hvilken teknologi som <i>akkurat nå</i> er i ferd med å realisere dette.</p>
2010	<p>Du må ha lasertatovering på håndleddet for å kjøpe og selge!</p> <p>I samme oppslag som over ser vi at alle skal få en kode på håndleddet med personnummer, bankkonto, førerkort, legejournaler, kriminelt rulleblad og «andre viktige data som leses via en ultrarød radiomonitor». Snart er tiden inne for å vise disse dataene for å kunne kjøpe og selge.</p> <p>«Dr. Henrich Eltmann, som er sjefsanalytiker for EU's indre marked, har fortalt at en datastyrt restaureringsplan er under arbeid. Den skal redde verden fra en økonomisk krise, samt hindre at vi igjen får en finanskriser slik vi hadde i 2008».^{xxxv}</p>	<p>Googler man «Henrich Eltmann», får man bare opp treff fra bibelfelleskapet.net</p>
2012	<p>Ateister styrer vitenskapen og presser evolusjonslæren på kristne!</p> <p>Det er grunnen til at det er så mange kristne <i>evolusjonister</i>, og at intelligent design ikke slipper til på universiteter eller i offentlig debatt, ifølge <i>Livet – Skapelse eller tilfeldighet?</i>^{xxxvi}</p>	<p>Denne teorien er mindre dramatisk enn en del andre, men viser hvor lett det er å få en konspirasjonsmentalitet når meninger man ser</p>

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>Ja, det fremmer ingen akademisk karriere å støtte kreasjonisme eller intelligent design, eller gjør det naturlig å bli invitert til populærvitenskapelige programmer. Men grunnen er nok mer akademiske spilleregler enn en ateistisk konspirasjon, og man slipper ikke mer til på universiteter eller NRK ved å hevde en slik konspirasjon.</p>	<p>som helt opplagt sanne, ikke blir tatt seriøst.</p>
2013	<p>AUFs Palestina-aktivisme åpnet for terror på Utøya</p> <p>Ivar Fjelds bok «Den rødgrønne terrorøya» legger opp til at «AUF åpnet opp for en radikaliserings av de politiske sommerleirene på Utøya». Dette skjedde først og fremst «ved å la Rød Ungdom holde sine sommerleire på Utøya fra 2007» der disse i 2009 samlet inn penger til «terrororganisasjonen PFLP» som «stod bak attentatet mot Israels turistminister i 2001». Dette ble ikke bedre da AUF på sommerleiren i 2010 opprettet et Palestina med grensemur og grensekontroll.</p>	<p>Flere reagerte da jeg beskyldte Fjeld for en paranoid oppfatning av verden, men som det fremgår lenger ned i oversikten har også hans blogg i årene etter vist at det var grunn til dette.</p>
2013	<p>Arbeiderpartiet har stått bak avkristningen åpent og i skjul - bekjennende kristne er reaksjonære og vil bli forfulgt</p> <p>Det kan være vanskelig å skille <i>omtale</i> av politikk og partier man er uenige med fra <i>bakvaskelser</i> og <i>konspirasjonsteorier</i>. Noen kristne har utvilsomt gjennom årene ikke bare hatt en sterk mistro eller fiendtlighet til Arbeiderpartiet, men har ment at partiet også har kjempet i skjul mot kristen tro. Dermed er det ikke uvanlig at Ap angripes for å ha stått bak avkristningen, direkte og indirekte. Partiet har ført «en konsekvent kamp mot kristendommen. Fiendskapen mot kristendommen var ikke bare en del av klassekampen, men arbeiderbevegelsen la kristendommen for direkte hat». Blant det som tas som bevis er at arbeiderpartipolitiker og historiker Edvard Bull d.e. i 1923 skrev i «kommunisme og kristendom», at partiet skulle ha en «pågående og hensynsløs kirkepolitikk» og «sloss uforsonlig mot den bestående offisielle lutherdom som med andre fordømmende sekter». Siden «Kirkens egentlige maktposisjon i vårt samfund ligger i skolen», «blir</p>	<p>Det er liten tvil om at Ap i deler av sin historie har kjempet ikke bare mot borgerlige partier, men også mot konservative kristne, enten temaet er utdanning, likestilling, ekteskap, biomedisin og så videre.</p> <p>Det betyr ikke at vi bør se på dette som en «konspirasjon» fremfor politisk kamp der man har fått gjennomslag ved samarbeid, press og lobbyvirksomhet, noen også ridd på en generell samfunnsutvikling.</p> <p>Kampen mot et trangt samfunn og for en offentlig debatt med stort rom for ulike</p>

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>det først og fremst i vår skolepolitikk, vi må kjempe mot den».</p> <p>Blant mange utslag var at Oslo lærerskole, Indremisjonens og lekfolkets viktigste sted for å utdanne kristne lærere, i 1946 ble lagt under staten etter en ganske så ufin prosess.</p> <p>Det er dermed naturlig å tenke at Ap like planmessig har fått avvirket kristendomsfaget, vedtatt nye likestillings- og ekteskapslover, abortloven og partnerskapsloven. Neste steg er lover og regler som gjør det mulig å forfølge kristne for å være reaksjonære, diskriminerende og fremme hatprat.</p>	<p>kulturer og meninger, fremmes ikke ved å beskyldte noen for å konspirere mot kristne.</p>
2015	<p>Det norske barnevernet er et komplott mot kristne familier!</p> <p>En rekke barnevernssaker mot familier fra Øst-Europa førte til påstander ikke bare om dårlig norsk barnevern, men om en konspirasjon, spesielt mot kristne familier. Kanskje toppet det seg i 2019 da foreldre stormet en skole i Bulgaria for å redde barna fra det norske barnevernet som de hadde hørt kom med busser for å adoptere dem bort i Norge.</p> <p>Mye har bygget seg opp i miljøer med mye skepsis til vaksiner og som deler flere konspirasjonsteorier.</p> <p>Barnevernet står ikke bare for tilfeldig maktmisbruk og adopsjon, men er i noen teorier med i et nettverk av frimurere og andre djeveldyrkere. Målet er å skremme folk fra å få barn, etter en okkult FN-plan for å redusere befolkningen, og skape så mye frykt at folk ikke tør protestere når maktelitens verdensherredømme, «New World Order», innføres.</p> <p>Slik John Færseth forklarte i 2015, mente flere barnevernskritikere også at vi styres av et skjult Arbeiderparti-diktatur. Ifølge <i>Norgespartiet</i> arbeides det for at «samfunnets grunncelle - familien - systematisk ødelegges på denne måten via deres politiske verktøy barnevernet».^{xxxvii}</p> <p>Jan Åge Torp er blant de toneangivende og kaller «Det livsfarlige barnevernet» for barneødeleggeren ifølge hans egen blogg som gjengitt på Barnefjern.org:</p>	

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>«Barnevernets misbruk av akuttvedtak ved omsorgsovertagelse har gjort det til barneødeleggeren. Ikke rart at Tsjekkias president tar i bruk nazi-karakteristikker for å uttrykke sin avsky, og at sanne kristne og ekte humanister verden over marsjerer mot norske ambassader og konsulater,» skriver pastor Jan Åge Torp på sin blogg. «Da ordningen med akuttvedtak ble innført var forutsetningen at det ville gjøres i ca 10 prosent av tilfellene. Ifølge velrenommerte advokater har dette eskalert til vel 80 prosent,» påpeker han.</p>	
2017	<p>George Soros står bak migrantstrømmen til Europa!</p> <p>Teorien stammer i stor grad fra Øst-Europa, mer bestemt Ungarn. Den skiller seg ut ved å fremmes i offentlige kampanjer og blir ikke bedre av at Soros har jødisk bakgrunn og dermed kan dette utløse antisemittisme.</p> <p>Slik det fremgår av et oppslag i Aftenposten, påstås at Soros har «en plan om å føre en million migranter inn i Europa hvert år.» Denne planen er EU nå i ferd med å implementere.</p> <p>Slik forklarer statsminister Viktor Orbán den nye statlige kampanjen mot den ungarsk-amerikanske milliardæren i sitt ukentlige intervju med Kossuth Radio 7. juli. <u>I fjor kjørte Orbán-regjeringen en gigantkampanje mot migranter.</u></p> <p>Anti-Soros-kampanjen er i samme ånd: Orbán har lenge gitt amerikansk-ungarske Soros skylden for flyktningkrisen og beskyldt ham for å drive et mafialignende nettverk som frakter migranter til Europa for å undergrave den kristne kulturen. Men nå er anti-Soros-retorikken tatt til et nytt nivå.</p> <p>Titusener av plakater henger langs veier, på busstasjoner og i landsbyer over hele landet. Kampanjen koster nærmere 180 millioner kroner, skriver Der Spiegel».</p>	
2018	<p>Lærerstabene ved universitetene fører en krig mot Gud!</p> <p>Det er ingen grunn til å tro at universitetene driver med kristen apologetikk, men at de fører en krig mot Gud er en av flere konspiratoriske påstander i</p>	

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>bestselgeren <i>Tro for en tid som denne – om et kristent verdensbilde</i>:</p> <p>«Lærerstabene ved universitetene fører også en krig mot Gud. Siden Gud ikke eksisterer, finnes det heller ikke noe rett eller galt. Enhver kan gjøre som han selv vil». ^{xxxviii}</p>	
2019	<p>Bill Gates har støttet vaksiner for å sprøyte mikrochipper i oss!</p> <p>Dette er en av flere konspirasjonsteorier om Bill Gates. Sammen med den jødiske Geoges Soros, er han for tiden den største skyteskiven blant konspirasjonstroende.</p>	
2019	<p>Bill Gates ønsker å drepe milliarder ved Covid-vaksinen!</p>	
2019	<p>Det kontantløse samfunn er starten på Dyrets merke!</p> <p>Igjen hentes frem en gammel teori, som om den er en ny avsløring. Som Relfe i 1984 hevdes at dette vil skje med det aller første og klart er Dyrets Merke. Vi får «én verdensorden, én verdensøkonomi og én verdensreligion. Ved å slå på TV eller åpne sosiale medier får man inntrykk av at dette er pågående og nært forestående. Likeledes hvis man legger til grunn finansinstitusjoner og regjeringer så forstår man fort at vi meget raskt går mot et kontantløst samfunn som igjen er starten på ganske mye og som man kan si; starten på Dyrets Merke. Vi ønsker ikke å gå mer i detalj på dette, men kan forsikre leseren om at myndigheter allerede har lovfestet at butikker ikke lenger trenger å ta imot kontanter hvis de ikke vil. Ta en tur til Holmenkollen Restaurant så vil du finne at under menyen som henger ute så står det at de ikke tar imot kontanter». ^{xxxix}</p>	
2019	<p>Halloween er satanistisk feiring av telekomdemonen «Hallo» og en dag der satanister ofrer og misbruker barn!</p> <p>Noen konspirasjonsteorier hører ut som parodier. Som leserinnlegget (nå slettet) i <i>Korsets Seier</i> der det hevdes at man tidligere brukte gresskar som åndelig telekommunikasjon og at Halloween feiret demonen</p>	

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>«Hallo», angivelig telekommunikasjonens kraftkilde og læremester. Man trenger ikke å ha jobbet i telekombransjen for å le av dette, slik Didrik Søderlind viser i Vårt Land.</p> <p>Slik han peker på er det mer alvorlig at innlegget forteller om et satanistisk ritual der et barn angivelig skal ha blitt seksuelt misbrukt for deretter å bli «ofret til Satan». Videre hevder artikkelforfatteren at «Hvert år ved Halloween er det mange barn som opplever lignende hendelser. (...) Også i Norge». Vi ser altså igjen at en gammel konspirasjonsteori er høyst levende blant kristne.</p>	
2020	<p>Covid-19 er en bløff for å ta fra oss våre friheter!</p> <p>Konspirasjonsteorier utvikler seg med hendelser og bekymringer. Som ventet så også noen kristne tiltakene og nedstengningen da pandemien som kom til Norge i mars 2020 som del av den store konspirasjonen om å ta fra oss våre friheter.</p>	
2020	<p>Covid-19 misbrukes for å ta fra oss våre friheter!</p> <p>Ja, pandemien er verre enn influensa, men utnyttes av myndighetene for å fremme planen om en totalitær verdensstat. I stedet for godt smittevern holder det å stole på Herren, spise sunt og la kroppens immunsystem gjøre sin oppgave. For De «som har lagt sine liv i Guds hender, trenger ikke frykte noe, enten de skulle bli syke eller ikke».^{xi}</p>	
2020	<p>QAnon avslører satanistene som ødelegger oss og våre barn!</p> <p>Konspirasjonsteorien om at den anonyme kilden Q på innsiden av det amerikanske maktapparatet dukket opp i USA i 2017 på nettstedet 4Chan, men kom for alvor til Norge i 2020. Denne angivelige kilden med høy militær gradering (Q) har gradvis sluppet informasjon som peker mot at «venstrevridde» blant kjendiser og i kultureliten, ledende demokrater som Obama, Hillary og Bill Clinton, den jødiske filantropen George Soros og Microsoft-grunnlegger Bill Gates, konspirerer i en «Dyp stat» for å styre USA og verden. For å vise hvor ille disse er, beskyldes de for å være satanister og</p>	

Når?	Hva?	Kommentar
	pedofile kannibaler, altså så umenneskelige og onde som det er mulig å være.	
2020	<p>The Great Reset viser at den globale eliten vil ta fra oss våre friheter og innføre et sosialistisk samfunn!^{xli}</p> <p>Nettopp fordi dette er et åpent initiativ fra Verdens økonomiske forum, styrkes troen på en global konspirasjon som mer enn en «teori» - dette er praksis!^{xlii} Ivar Fjeld kan dermed skrive 14. mars 2021 på bloggen NEWS THAT MATTERS - Exposing fake and falsehood at The global enslavement is on The Great Reset er tema for årsmøtet i august 2021, og det er god tid til grundige evalueringer av hvilke politiske, økonomiske og rettighetsmessige effekter et slik initiativ vil ha.</p>	Skal man påvirke Verdens økonomiske forum som i 2021 ledes av Børge Brende, bør man legge argumenter på bordet, fremfor å se det som en variant av konspirasjonsteorier om en ny verdensordning.
2020	<p>USA-valget er stjålet av krefter som vil forfølge kristne!</p> <p>I USA er det Trump-tilhengere i mange leire, men i Norge en høyere andel kristne. En del av disse har ikke bare støttet Trumps påstander om en konspirasjon bak hans valgnederlag, men vært ganske aktive og til dels krasse i kommentarfelt når de møter motbør fra andre kristne.</p>	
2021	<p>Kun onde krefter kan hindre profetiene om at Trump skal sitte i 8 år!</p> <p>«Men det klareste profetiske ord jeg har hørt er om Donald Trump, at han er Guds utvalgte redskap for å utføre Guds vilje i USA, men også på verdensplan. Jeg har hørt ti-talls profeter som har sagt dette. Mange av disse har profetert over mange år profetier som har vist seg å være sanne profetiske ord. Kan nevne Kim Clement, Rick Joyner, Cindy Jacobs, Chuck Pierce, Lance Wallnau, Kris Vallotton, Steve Ciccolanti, Jonathan Cahn, Mark Taylor, Kat Kerr, Dutch Sheets, Mario Murillo, Jeremiah Johnson, Hank Kunneman med flere. Alle disse har profetert at Donald Trump er Guds utvalgte redskap og at han vil sitte i 8 år som president».</p>	Siden flere la vekt på at det var <i>8 sammenhengende</i> år, fra 2016, har de ikke uventet fått ramsalt kritikk i USA . Svarene strekker seg fra å nekte for hva de har sagt til at Gud må ha ombestemt seg, slik det fortelles i Jobs bok at han gjorde da han likevel ikke lot dommen ramme Ninive.
2021	At Facebook tagger en video der leger advarer mot Covid-19-vaksinen som «false information»,	Carrie Medaj er ikke lege, men osteopat og

Når?	Hva?	Kommentar
	<p>understreker at vi vil bli påtvunget et globalt diktatur!</p> <p>Ivar Fjeld er av dem som deler påstander som svekker samfunnstilliten. Det synes mindre viktig å undersøke om dette faktisk er leger, om innholdet stemmer, eller om å tagges som falsk informasjon viser at vi nærmer oss et globalt diktatur.</p>	<p>avslørt for misledende påstander som at mRNA-vaksiner endrer arvestoffet</p>
2021	<p>Bill Gates er Dyrets merke 666 vil tjene penger på å overvåke hjernen din!</p>	
2021	<p>Satan sendte falske profeter som Sid Roth for at Trump skulle lures til å tro han ville vinne 2020-valget</p> <p>Hevder Ivar Fjeld på sin blogg.</p>	<p>Dette er en av flere forklaringer</p>
2021	<p>Covid-19-vaksinen lagrer medisinske data under huden din!</p>	
2021	<p>Vaksinepass avslører at covid-19 er en bløff eller utviklet for å ta fra oss våre friheter</p> <p>Noen sammenligner også Israels grønne vaksinepass med den gule stjernen nazistene krevde jødene skulle merkes med.</p>	<p>Dessverre ropes stadig mer om «jøder» under helgedemonstrasjonene mot vaksine, smitteverntiltak og covid-19-restriksjoner.</p>
2021	<p>Myndighetene skjuler at de fleste covid-testene viser feil, for å kunne hindre kristne fra å samles!</p>	<p>Fra kommentarfelt på Facebook.</p>
2021	<p>Covid-19 eller tiltakene mot pandemien har vært planlagt i hundrevis av år!</p> <p>De som står bak, hater kristendommen og var ansvarlige for den russiske revolusjonen og drapene på tusenvis av kristne russere.</p>	<p>Også mer allment blant konspirasjonstroende, som under helgedemonstrasjonene 20. mars.</p>

Det kommer stadig nye teorier eller oftere nye *vrier* på gamle. De utvikles ikke i vakuum, men i samspill med også andre miljøer enn kristne, ofte påvirket av trender, frykt og mistillit i kjølvannet av kriser og katastrofer i og utenfor Norge.

Takk til

John Færseth, Øyvind Håbrekke og Asbjørn Dyrendal for kommentarer og innspill underveis i arbeidet. Feil og mangler i notatet skyldes nok likevel mer forfatteren enn en konspirasjon.

Kilder

Forskning og faglige kommentarer

- Linda Aasvanger: ["En fare som truer os alle" - Utgivelsen og omtalen av Sions vises protokoller i Norge 1920-1925 med vekt på Albert Hiorths religiøse tilnærming](#), Masteroppgave i historie, UNIVERSITETET I OSLO, Institutt for arkeologi, konservering og historie, Våren 2010
- Astapova, Anastasiya; Bergmann, Eirikur; Dyrendal, Asbjørn; Rabo, Annika; Rasmussen, Kasper Grotle; Thórisdóttir, Hulda; Önnersfors, Andreas: *Conspiracy Theories and the Nordic Countries*. Routledge, 31.12.2020, Kindle Edition.
- Michael Barkun: *A Culture of Conspiracy: Apocalyptic Visions in Contemporary America*, University of California Press, 2003.
- Stephan Lewandowsky og John Cook: [The Conspiracy Theory Handbook](#), mars 2020
- John Færseth: *KonspiraNorge*, Humanist, 2013 (oppdatert utgave 2017)
- Øystein Helmikstøl: [Konspirasjonsknuser](#), psykologtidsskriftet.no 01.09.2020
- [Siw Ellen Jakobsen: Nå vet forskerne mer om hvem som tror på konspirasjonsteorier](#), *Forskning.no* 15.01.2021
- Nina Kristiansen: [Det er store likheter mellom konspirasjonsteorier og religion](#), *Aftenposten* 08.02.2021
- Bob and Gretchen Passantino: [Satanic Ritual Abuse in Popular Christian Literature, Why Christians Fall for a Lie Searching for the Truth](#), *Journal of Psychology and Theology*, 1992, Vol. 20, No. 3, 299-305
- Martin Aasbø Ringdal: [«Norge våkn opp» - Syv norske aktørers bruk av Sions Visers Protokoller 1920-1945](#), Masteroppgave i historie ved Institutt for arkeologi, konservering og historie, UiO, våren 2018
- Kjetil Braut Simonsen: *En antisemittisk multiplikator*, *Morgenbladet* 20.01.2012
- Øystein Sørensen: *Den store sammensvergelsen - Historien om det hemmelige selskapet Illuminatus og dets mange ugjerninger*, Aschehoug 2007.
- Øyvind Strømmen: [Marta Steinsvik og anti-katolisismen](#), masteroppgåve i religionsvitenskap, vår 2015, AHKR, Universitetet i Bergen

Eksempler på noen som på ulike måter har fremmet eller styrket konspirasjonsteorier blant kristne

- [David Auke på Facebook](#)
- Per-Aslak Ertresvåg: *Makten bak makten*, Koloritt, 2006.
- Ivar Fjeld: [NEWS THAT MATTERS](#) (antikatolsk endetidsblogg)
- Joacim Fjeldstad: [Spindelvevet – «Verden blir fanget»](#), *Bibelsk Tro*, 2020 (fra et adventistiske ko
- Mary Stewart Relfe (A) *Når dine penger blir verdiløse er «666 systemet» her*, Hermon, mars 1984 (engelsk 1981)

- Mary Stewart Relfe (B) - *Det nye pengesystemet 666*, Hermon, mai 1984 (engelsk 1982)
- Abel Struksnes: *En stormakt av dimensjoner forsøker nå å erobre verden*, 1993
- Abel Struksnes: «[Se opp for makteliten & den globale union](#)»
- Kjell Sørdsdal: [Blogg](#) og boken *Det store frafallet*, 2019 (der alt fra katolikker og Lausannebevegelsen til Espen Ottosen (NLM) betegnes som «totalt frafalne» som «aldri har hatt røtter i Skriften»). Se også hans [Hovmod](#) fra 2013.
- Kjell Tveter: *Tro for en tid som denne - om et kristent verdensbilde*, Ventura forlag, 2018

Fotnoter

ⁱ De er også forbilder for kjente forfattere som Lee Strobel. Norman Geisler og Chad Meisters artikkelsamling [Reasons for Faith: Making a Case for the Christian Faith](#), er tilegnet dem. Av arbeider som ligger på nett anbefales [Satanic Ritual Abuse in Popular Christian Literature, Why Christians Fall for a Lie Searching for the Truth](#).

ⁱⁱ «Is there a Nordic exceptionalism to the conspiracy theories propagated in and about this region? We conclude that although the Nordics have a specific style, which is sometimes less flamboyant than found elsewhere, there is no exceptionalism, no Nordic Sonderweg. Conspiracy theories have been part of Nordic history for a very long time with varying intensity, and a variety of plots and perpetrators, as a symptom of an underlying anxiety or anger», *Conspiracy Theories and the Nordic Countries*, side 13.

ⁱⁱⁱ Kjell Tveter: *Tro for en tid som denne - om et kristent verdensbilde*, Ventura forlag, 2018, side 97

^{iv} Historikeren Øystein Sørensen viser i Sørensen (2007) hvordan teorien ble videreutviklet og subvertert av amerikanske protestanter til at det hele var en stor katolsk konspirasjon, med mange lag og forgreninger.

^v Fra kommentarfeltet på David Aukes åpne facebookvegg til en post 14.3.2021 om «Stemmer det at sykehus nå får flere personer med bivirkninger av vaksine fremfor covid? Da skal de ANSVARLIGE stilles til ANSVAR!»

^{vi} Blandingen av *improvisational millennialism* og *stigmatisert kunnskap* var sentral allerede i 2001 i Michael Barkuns *A Culture of Conspiracy: Apocalyptic Visions in Contemporary America*, University of California Press, og enda mer i den nye utgaven i 2013.

^{vii} Fra David Aukes (en av [«visionærene og lederne» av TV-kanalen Åpen Himmel](#)) åpne facebookvegg 14.02.2021.

^{viii} Vi må selvsagt etterprøve mulige bivirkninger med like stort alvor som helsemyndighetene i forbindelse med AstraZeneca-vaksinen i mars 2021, på samme måte som vi også må etterprøve kritiske påstander om vaksiner. På norsk er fortsatt Gunnar Tjomlids blogg den beste til å formidle innsikt med seriøse lenker til relevant forskning, f.eks. om [bruk av celler fra aborterte fostre](#). Mer presist handler dette om å redusere risikoen for allergiske reaksjoner ved å bruke et lite antall cellekulturer fra mennesker (og ikke f.eks. sjimpanser). Virusene med slik kulturer renses før de brukes, slik at vaksinene ikke inneholder levende menneskeceller. Kulturene som brukes er spesielt de som kalles *PER.C6*, *WI-38*, *MRC5* og *HEK293*. I motsetning til covid-19-vaksiner basert på mRNA, inneholder AstraZeneca-vaksinen HEK293 fra nyren på et foster fra 1973. PER.C6 er basert på øyeceller fra 1985, WI-38 på lungeceller fra tidlig 60-tall, og MRC5 på lungeceller fra 1966.

[Det er usikkert](#) om HEK293 er fra en spontanabort eller selvbestemt, men de andre er enten spontanaborter eller medisinske som for å redde morens liv. HEK293 har også vært brukt i andre vaksiner, som [mot ebola og tuberkulose](#), i genterapi mot kreft og i medisiner som Regeneron som Trump fikk da han hadde covid-19 og har reddet mange hundre millioner. Bruken støttes også av en så sterk abortmotstander som Den katolske kirken.

De andre cellekulturene brukes i vaksiner mot alt fra [røde hunder til rabies](#), samt i medisiner som mot revmatisk artritt og cystisk fibrose. De er altså vanlige i vaksiner og medisiner mot mye annet enn covid-19.

^{ix} «In this instance, the sources for Nordic conspiracy theories were much broader. While English was the lingua franca, stories from, for example, Austria, the Netherlands, and Russia were seamlessly integrated into Nordic

discussions. Vaccines contained ‘nano-chips’ that could control your mind, kill you, or merely make sure They knew where you were at all times. Whatever vaccines were seen to ‘actually’ do in this discourse, one thing was clear: they rarely worked to protect against illness, but they rather fed money into the pockets of ‘Big Pharma’ and other allies of the global conspiracy», *Conspiracy Theories and the Nordic Countries*, side 93.

^x David Auke, delt globalt på hans Facebookvegg, 31.01.2021 kl.16:01

^{xi} Begrepet er mest kjent fra Barkun (2003).

^{xii} Slik NTNU-professor Asbjørn Dyrendal trekker frem i [Konspirasjonskuser](#), psykologtidsskriftet.no 01.09.2020

^{xiii} Dyrendal i [Konspirasjonskuser](#)

^{xiv} *Vårt Land* hadde også en oversikt i 2017 i oppslaget [Konspirasjonsteoriene blomstrer på den kristne høyresiden](#) der bl.a. Skaperkrafts Filip Rygg og Bjørn Are Davidsen intervjues. For ordens skyld understrekes at konspiratoriske påstander ikke er begrenset til «høyresiden», selv om omfanget for tiden synes størst der.

^{xv} Aasvengen (2010) og Ringdal (2018)

^{xvi} Som Albert Hiorths [Bør jesuiter taales? Nogen historiske illustrationer til Eidsvoldsmændenes grunde for Norges Grundlov §2](#), Oslo 1925

^{xvii} Aftenposten 6. mai 1925, se også Øyvind Nordervals foredrag [Jesuitterparagrafens opphevelse i 1956](#)

^{xviii} Slik det blant annet fremgår av Strømmen (2015)

^{xix} Thoralf Gilbrant: *Tidens tegn: Del 1. Tegn blant folkene*, Filadelfiaforlaget 1972, side 140.

^{xx} Rex forlag, 1993

^{xxi} Et av mange eksempler er Wily Høyås. Han skriver i *Endetiden, EF og Dyret – en brennaktuell profetisk analyse* (eget forlag, 1993, side 133) at EU har «et økonomisk, politisk militært og religiøst siktepunkt». Høyås siterer bl.a. Oskar Edin Indergaard som allerede i 1959 skrev om endetidsprofetier, da uten å nevne EU. Men nå er dette blitt helt sentralt: «EF tar sikte på [å] opprette en politisk forbundsstat i Europa. De nasjonale grenser skal bort. Og de enkelte staters suverenitet skal underlegges det nye verdensriket» (fra Indergaards *Jesu gjenkomst bind 1*, eget forlag 1990, side 308). Dette viser hvordan «forholdene blir lagt til rette for Antikrist. Ved den merkingen av alle varer som foregår både i og utenfor EF-området og ved den store utbredelsen som vi både av person- og kredittkort, legges det opp til et system der det etter hvert blir lett å kontrollere uttak av penger og kjøp og salg. Man tar sikte på det pengeløse samfunn». Det går «en direkte linje mellom det EF vi har i dag og det antikristelige rike som kommer».^{xxi} Deler av EU-stoffet er fra hans *Det som heretter skal skje*, Filadelfiaforlaget, 1982, blant annet side 108.

^{xxii} T.B. Barratt: *Står Jesu gjenkomst for døren – tusenårsriket og de siste ting*, Filadelfiaforlaget 1935, side 41

^{xxiii} Relfe (A), side 54

^{xxiv} Relfe (A), side 136

^{xxv} Det norske forlaget hadde muligens hørt datidens kritikk som fra forfatteren av dette notatet da de i 1984 skrev (side 4): «De norske utgiverne ønsker også å poengtere at enkelte tekniske detaljer beskrevet i boken kan bestrides av eksperter, men *dersom* forfatteren har rett, ville det vært underlig om de ikke gjorde det». Forbeholdet avsluttes med at «Informasjonen i denne boken er ikke en anklage mot noe produkt, person eller institusjon, men er ganske enkelt bevis på oppfyllelsen av bibelske profetier i dette verdenssystemet».

^{xxvi} Relfe (A), side 112

^{xxvii} Relfe (A), side 135

^{xxviii} Henrik Lunde, *Aller Ytterst – De rasistiske grupperinger i dagens Norge*, Antirasistisk Senter 1992, side 64

^{xxix} Se også et [senere oppslag om dette i Vårt Land](#).

^{xxx} Ikke minst Bob og Gretchen Passantinos [Satanic Ritual Abuse in Popular Christian Literature, Why Christians Fall for a Lie Searching for the Truth](#) og [Conerstones avsløringer av Mike Warnke](#).

^{xxxi} Struksnes er fortsatt aktiv i 2021, med [egen YouTube-kanal](#) som deler stoff som kan knyttes opp mot endetiden og en global konspirasjon, Den nye verdensorden.

^{xxxii} Mye moderne endetidsforkynnelse er en følge av *dispensasjonslæren*, utviklet av grunnleggeren av Plymouth-brødrene, John Darby på 1800-tallet, og spesielt kjent gjennom en studiebibel, [Scofield Reference Bible](#), første gang publisert i 1909, men endret i 1917 til bl.a. å datere Bibelens hendelser. Innenfor denne læren mener man å kunne forutsi endetidens hendelser, basert på at historien er delt i syv tidshusholdninger,

dispensasjoner. Hvordan Gud handler, er avhengig av hvilken av disse vi befinner oss i. Den neste og siste er den sjuende epoken, *tusenårsriket*, det fredsriket der Kristus styrer på jorden.

^{xxxiii} En oversikt over amerikanske forhold finnes i Andra Hopligt Tapia: [Techno Armageddon: The Millennial Christian Response to Y2K](#), University of Arizona, 2002.

^{xxxiv} Siden slik teknologi åpner for overvåkning av alt fra terrorister til vanlige forbrukere, fikk bekymringen også omtale i norske media, som Pål Leveraas i *Digi.no* i 2003, [Snart kan euro-sedler sladre om hva du bruker dem til](#): «Terrorfrykt og konflikter gjør at politi og sikkerhetsorganisasjoner lett kan fristes til å bruke teknologien til å spore og analysere kjøpsmønstre, eksempelvis i etniske grupperinger i samfunnet hvor man erfaringsmessig vet at terrorister springer ut fra.

Dersom RFID innføres i euro, er det begynnelsen på slutten for det eneste gjenværende virkelig anonyme betalingsmiddel, kontanter. Reisesjekker, kredittkort og bankkort kan spores, kontanter har vært velsignet anonyme, både for de som kjøper tjenester sjefer og koner helst ikke skal vite om og de som har direkte kriminelle hensikter.

Andre ser for seg andre varianter av misbruk og overvåkning. Katherine Albrecht, som leder CASPIAN (Consumers Against Supermarket Privacy Invasion and Numbering) skisserer for Wired et scenario hvor "det er mulig å spore alle kontanter utstedt til et individ og gjøre dem verdiløse med tastetrykk".

Tekniske eksperter tviler på om teknisk gjørlig i dag. Sedlene er bare 80 mikron tykke, mens brikkene krever 100 mikron. Glemte sedler i bukselommer i vaskemaskinen er heller ikke særlig halvledervennlig, påpekes det».

^{xxxv} Slutten av punkt 11 i [Endetidsteqñ i vår tid](#), bibelfellesskapet.net

^{xxxvi} Kjell Tvester, Hermon forlag, 2012.

^{xxxvii} Som gjennomgått i John Færseths [Fyrtårnet i øst. Putins Russland og vestlige ekstremister](#) (Humanist 2021).

^{xxxviii} *Tro for en tid som denne – om et kristent verdensbilde*, side 131

^{xxxix} Sørdsdal: *Det store frafallet*, side 10

^{xl} Spindelvevet, side 55

^{xli} «This will be your future if some powerful people at the World Economic Forum get their way: You'll own nothing and "be happy about it. Energy will be green, rationed, and expensive, and travel will be restricted. Your diet will be controlled, and currency will be digital. This left-wing dystopian dream is called the Great Reset, and you're supposed to be excited about it». - [The Global Elite's Plan for Your Future: The Great Reset](#), Dale Hurd, CBNNEWS 29.12.2020

^{xlii} «"This is not a conspiracy theory. This is a well-documented movement among many of the world's most powerful people," says Justin Haskins, the Editorial Director at The Heartland Institute and a leading authority on the Great Reset, "Fundamentally, this is a radical and complete transformation of everything that we do in our society," Haskins adds, 'It will change the way businesses are evaluated, it will coerce businesses to pursue left-wing causes."

The Great Reset was unveiled at the World Economic Forum in Davos, Switzerland, where many of the world's most powerful people go to offer solutions to the world's problems. They have said that the coronavirus pandemic as a historic opportunity to change the way the world operates». - [Dale Hurd, CBNNEWS 29.12.2020](#)